

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Рівненський державний гуманітарний університет
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Управління праці та соціального захисту населення
Уманської міської ради

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної
роботи» (11 жовтня 2022 р.)

Умань
2022

УДК [37.013.42+364.4](06)

A43

Редакційна колегія:

Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Албул Ірина, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Карпич Ірина, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку

*вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 09 листопада 2022 року)*

Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи :
A43 матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Умань, 11 жовт. 2022 р. /
МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини,
Рівненський держ. гуманіт. ун-т [та ін.] ; [ред. кол.: Коляда Н.,
Кравченко О., Албул І. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2022. – 110 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи», яка відбулася 11 жовтня 2022 р. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

УДК [37.013.42+364.4](06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022

З М І С Т

Албул Ірина	Вимоги до експерта з оцінювання якості соціальної роботи	6
Анфінагентова Анастасія	Соціальна робота з багатодітними сім'ями	8
Балдинюк Олена	Форми соціально-педагогічної роботи з неблагополучними сім'ями	13
Балогова Беата, Ковальчук Юлія; Balogová Beáta, Kovalchuk Yuliia	Професійна ідентичність у соціальній роботі: історичні витоки та сучасність	17
Бондаренко Олександр, Кучер Нзар	Комунікація як функція управління організацією соціальної сфери	20
Бояр Вікторія	Формування відповідального ставлення до здоров'я: теоретичний аспект наукової проблеми	24
Гончарук Аліна	Діяльність соціального працівника з профілактики булінгу в молодіжному середовищі	26
Горовой Віктор	Допомога ВПО: мультидисциплінарний підхід	29
Дубенко Аліна	Наркоманія в молодіжному середовищі: теоретичний аспект	31
Заїць Вікторія, Шевчук Оксана	Професія соціального працівника як умова формування та розвитку особистості	34

Зінченко Наталія	Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з особливими освітніми потребами	37
Ісаченко Вікторія, Щукіна Дар'я	Нормативно-правові та соціальні гарантії розвитку творчих здібностей в інклюзивній освіті	41
Каркач Андрій	Практики соціальної активності літніх людей із використанням цифрових засобів як empowerment-технології	44
Карпич Ірина	Соціальна робота з молоддю сім'єю	47
Каштан Сергій	Сучасний стан законодавства щодо науково-практичного впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні	49
Коляда Наталія, Коляда Назарій	Дослідження діяльності дитячих громадських організацій: методологічний інструментарій	52
Кондратюк Ірина	Молодіжне безробіття: теоретичний аспект	56
Кравченко Оксана, Войтовська Алла	До питання про роль асистента вчителя	58
Левченко Наталія, Белоліпцев Віталій	Відповідальне батьківство як об'єкт соціальної роботи	61
Матрос Ольга	Сучасні механізми запобігання корупції у системі соціального забезпечення	64
Моргай Лілія	Структура професійного спілкування у соціальній роботі	68

Мороз Тетяна	Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю в умовах психоневрологічного інтернату	71
Николаєва Валентина, Суровцева Ірина	Особливості деяких напрямів соціальної волонтерської діяльності	74
Песоцька Юлія	Досвід Великої Британії у використанні засобів музейної педагогіки під час упровадження інклюзії	77
Підвальна Юлія	Соціально-педагогічні проблеми впливу ЗМІ на дітей та молодь	81
Подуст Тетяна	Інноваційні технології в професійній самореалізації соціального працівника	84
Поліщук Наталія	Здоров'язбереження молоді як актуальна проблема в галузі соціальної роботи	88
Полехіна Вікторія, Салтикова Дарія	Соціально-психологічні проблеми людей похилого віку на сучасному етапі в Україні	91
Скакун Вікторія	Соціально-педагогічний тренінг як метод розвитку лідерських якостей підлітка	96
Тараненко Катерина	Професійні вимоги до соціального працівника	99
Тисак Анна	Особливості соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами	103
НАШІ АВТОРИ		106

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Одним із головних інструментів професійної діяльності соціального працівника є спілкування, яке охоплює увесь спектр зв'язків і взаємодій людей, їхні стосунки у процесі матеріального і духовного виробництва, що відбуваються через безпосередні чи опосередковані їхні контакти.

Спілкування – сукупність зв'язків і взаємодій людей, спільнот, суспільств, у процесі яких відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями, навичками і результатами діяльності. У процесі спілкування налагоджується контакт з клієнтом, з'ясовуються проблеми, відбувається накопичення інформації, необхідної для їх розв'язання. Під час спілкування здійснюється цілеспрямований вплив на клієнта. Від володіння методами спілкування часто залежить результат ділових переговорів соціальних працівників із представниками структур влади, ділових кіл, різних закладів та організацій. Усе це свідчить, що спілкування є однією з найважливіших і найскладніших сфер діяльності в соціальній роботі [1].

Соціальним працівникам має бути властивий значний комунікативний потенціал – об'єктивні і суб'єктивні можливості здійснення зв'язків і взаємодії, обміну інформацією; співпереживання, взаєморозуміння, сприймання, відтворення, вплив на індивіда, групу тощо [1].

Особливості професійного спілкування соціальних працівників і клієнтів значною мірою обумовлені етичними стандартами соціальної роботи, цінностями, культурними традиціями, віковими, інтелектуальними та іншими характеристиками клієнтів тощо. Якщо у звичайному спілкуванні механізми міжособистісної взаємодії діють спонтанно, то у спілкуванні соціального працівника вони мають професійне спрямування. Фахівці із соціальної роботи мають досконало знати ці механізми, володіти ними з огляду на контекст і специфіку роботи з певними категоріями клієнтів.

Надзвичайно важливе значення в процесі комунікації соціального працівника з клієнтом мають уміння слухати й

уміння говорити. Уміння слухати є непереоціненою якістю, адже тільки після того, як фахівець вислухає клієнта і почує те, що він мав намір сказати, можна визначити якими словами і як йому відповісти, які питання перед ним поставити, а отже, прийняти адекватне рішення [3].

Теоретичні засади спілкування дуже складні. Його досліджували й досліджують представники різних наук – філософи, лінгвісти, психологи, по-різному витлумачують суть, структуру й наслідки обміну інформацією, роль і значення спілкування у житті людини та суспільства. Але чи не найскладнішою і найвідповідальнішою є практика спілкування, у процесі якої соціальний працівник налагоджує (або ні) оптимальні для досягнення очікуваного результату стосунки з клієнтом, знаходить (чи ні) спільну мову, правильну її тональність. Дбаючи про це, фахівці соціальної роботи використовують різноманітні ефективні комунікативні мікротехніки. Однак реальні ситуації містять у собі етичний вимір, що впливає на професійну поведінку соціального працівника. Ситуація, подана нижче, ілюструє різні аспекти професійного спілкування.

Спілкування властиве усім живим істотам, але тільки у людини процес спілкування усвідомлений, пов'язаний вербальними і невербальними актами. Найважливішими аспектами будь-якого спілкування є зміст, мета, засоби, функції.

Зміст спілкування – інформація, яка в міжіндивідуальних контактах передається від однієї живої істоти іншій. Ця інформація концентрує в собі основну мету, якої прагнуть досягти учасники спілкування, а також аргументи, якими послуговуються вони задля її досягнення. Іноді використовувана інформація може приховувати мету спілкування [3].

Мета спілкування – те, чого прагнуть учасники спілкування; заздалегідь окреслене завдання спілкування. Як правило, вона є свідченням певних соціальних, культурних, творчих, пізнавальних, естетичних та інших потреб людини.

Засоби спілкування – це способи кодування, передавання, перероблення та розшифрування інформації. Інформація між людьми передається за допомогою почуттів, мови та інших

знакових систем, писемності, технічних засобів запису і збереження інформації [2].

Функції спілкування – зовнішній вияв його властивостей, ролі й завдання, які воно виконує у життєдіяльності індивіда. Найважливішими для соціальної роботи є такі функції: інформаційно-комунікативна (формування, передавання та приймання інформації); регулятивно-комунікативна (регулювання індивідом власної поведінки і поведінки інших людей, вплив на їхні дії); афективно-комунікативна (вплив на емоційні стани людини, формування міжособистісних стосунків). Однак цими функціями їх перелік не вичерпується. Дослідники ведуть мову також про контактну (встановлення контакту між учасниками взаємодії), координаційну (взаємне орієнтування та узгодження дій), амотивна (стимулювання у партнера відповідних емоційних переживань) та інші функції.

Процес спілкування – сукупність послідовних дій, засобів, спрямованих на досягнення мети спілкування. Складається він з акту спілкування чи комунікації, в якому беруть участь не менше двох осіб. Вони повинні здійснювати комунікативну дію (акт спілкування), тобто про щось говорити, жестикулювати, дозволяти зчитувати зі своїх облич певні вирази, які свідчать про певний їхній стан. Кожен акт спілкування відбувається з використанням відповідного каналу отримання інформації. Наприклад, у розмові по телефону ним є органи слуху та мови. Рукостискання є способом передавання дружнього привітання кінестетико-тактильним (рухово-дотиковим) каналом. Наприклад, висновки про національність людини на підставі її одягу є наслідком налагодження інформації візуальним (зоровим) каналом, а не візуально-вербальним, оскільки про це не було сказано жодного слова [4].

Спілкування є феноменом, який охоплює комунікативний, перцептивний, інтерактивний аспекти. Комунікативний аспект спілкування (комунікація) полягає в обміні інформацією між індивідами, які спілкуються; інтерактивний аспект – в організації взаємодії між ними (обмін діями); перцептивний аспект передбачає процес сприйняття і пізнання партнерами один одного і встановлення на цій основі взаєморозуміння, тобто досягнення міжособистісного розуміння [4].

Отже, спілкування відіграє досить вагомую та знану роль у професії соціального працівника. За допомогою правильного і ґрунтовного спілкування можна досягти великих результатів у справах.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге видання / За заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. 536 с.

2. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота: підручник. Київ, 2009. 367 с.

3. Семигіна Т. В., Мигович І. І., Грига І. М., Кабаченко Н. В., Савчук О. М., Лисенко О. П. Теорії і методи соціальної роботи : підручник. Київ : Академвидав, 2005. 327 с.

4. Семигіна Т., Бойко А., Богдан Д., Банас О., Бляхавський Я. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом : методичний посібник для проведення курсів підвищ. кваліфікації. Київ : Києво-Могилянська академія, 2007. 615.

5. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. / веб сайт. URL: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana_Semigina3/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bf1d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної
роботи» (11 жовтня 2022 р.)

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 10.11.2022 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 6,4

Тираж 120 прим. Замовлення № 479

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»

20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Садова, 2

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2521 від 08.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail.com

